

دانشگاه تهران

پردیس فارابی

دانشکده حقوق

موانع حقوقی سیاسی توسعه احزاب در ایران

نگارش:

جمشید صفاری

استاد راهنما:

دکتر سید احمد حبیب نژاد

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در حقوق عمومی

دی ماه ۱۳۹۳

چکیده:

امروزه در جامعه سیاسی ایران این اجماع وجود دارد که فعالیت سیاسی در قالب احزاب سیاسی یک نیاز ضروری و حتمی است که باید برای تحقق آن برنامه ریزی و اقدام نمود. لذا در این تحقیق با این فرض که اهمیت و ضرورت حزب و تحزب امری پذیرفته شده است به تحقیق راجع به موانع تشکیل و توسعه احزاب در ایرانمی پردازیم. حزب و تحزب بنابر ذات خود و مستقل از نظام سیاسی در این جا مورد نظر نیست بلکه نگاه به حزب به عنوان جزیی از سیستم حکومتی و تبعاً با نگاهی سیستمی مورد نظر می باشد. در همین راستا با عطف توجه به سابقه تاریخی و بایسته های درونی و بیرونی اثر گذار بر حزب، سعی شده تا پیرامون موانع و محدودیت ها و انسدادهای موجود در راه تشکیل احزاب (در معنای واقعی خود) و توسعه ان، علی رغم مطرح بودنان به عنوان یک ضرورت طی سال های متمادی کنکاش نماییم.

تاریخچه صد ساله شکل گیری احزاب در ایران گویای آن است که عوامل و علل متعددی مانع از توسعه و نقش آفرینی جدی احزاب است. در پژوهش های مختلف حول این محور بحث شده اما آنچه همواره مورد توجه و تاکید بوده و مکرراً مورد اشاره قرار گرفته مشکلات و موانع فرهنگی بوده که به عنوان عامل اصلی ناکارآمدی و توسعه احزاب شناخته شده است. حال آنکه حزب پدیده ای اجتماعی است که در شکل گیری و توسعه ان عوامل مختلف فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و ... دخیل می باشد و اساساً چه بسا علت عدم رفع موانع در طول صد سال همین چند جانبه بودن موانع باشد. لذا واکاوی موانع توسعه احزاب نیازمند تدقیق و همه جانبه نگری می باشد تا نتیجه ای مبتنی بر واقعیت را در پی داشته باشد.

به همین جهت در این تحقیق با دسته بندی و بررسی موانع موجود در این عرصه در سه سطح ساختار، هنجار و رفتار سعی شده تا در عین احصا موانع موجود، ارتباط هر یک از موانع با ریشه خود (که می تواند هر یک از سطوح سه گانه مذکور باشد) نیز نمایان شود تا از این طریق با عمق بیشتری به مشکلات پیش رو در این عرصه توجه شود و بدین ترتیب در اعمال اقدامات اصلاحی به قابلیت برنامه ریزی و پیش بینی دست می یابیم، اینکه با توجه به ارتباط هر مشکل با یکی از سطوح سه گانه می توان مرجع واجد صلاحیت برای اصلاح مشکل خاص را مشخص نمود یا میزان دخالت و اعمال اقتداری که نیاز است یا حتی محدوده زمانی که برای این اصلاحات

لازم است را می‌توان پیش‌بینی نمود و در عرصه فعالیت‌های پژوهشی نیز درک ساده موضوع و تشخیص و شناسایی موانع و مشکلات را در پی خواهد داشت.

واژگان کلیدی: حزب، تحزب، موانع، توسعه، حقوقی، سیاسی.